

залежні змінні (рівень знань учня про свої індивідуальні особливості, про зміст і вимоги обраного навчального профілю, самооцінка індивідуальної освітньої траєкторії, емоційна привабливість профілюючих навчальних предметів, інтерес до профілюючих навчальних предметів, мотиви вибору відповідного напрямку профільного навчання, вміння організовувати власну навчальну діяльність, наявність алгоритму набуття обраного профілю, первинне оволодіння змістом обраного профілю) доведена повністю [3, с. 301-303].

Підсумовуючи, зазначимо, що розв'язати існуюче протиріччя між професійними намаганнями випускників шкіл і вимогами сучасного ринку праці, виявляється можливим засобом активізації процесу професійного самовизначення особистості ще під час навчання. Зв'язок, який існує між профілем навчання у старшій школі і відповідною сферою професійною діяльністю людини обумовлює ситуацію, коли визначальним чинником у виборі учнем майбутнього професійного шляху постає допомога йому у виборі напрямку профільного навчання в старшій школі.

Результати дослідно-експериментальної роботи переконливо доводять, що ефективність і дієвість цієї допомоги напряму залежить від впровадження у виховну практику комплексу педагогічних засобів, а саме уведення у навчально-виховний процес курсу профільно-орієнтаційного спрямування “Людина і світ професій” для учнів 8–9-х класів, надання учням розгорнутої інформації про кожен напрям профільного навчання, залучення до опанування пропедевтичними курсами, залучення до участі у підготовці і проведенні предметних тижнів, організація суспільно-корисної діяльності учнів, проведення профільних проб та кваліфікованої профільної діагностики і консультації.

Література:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: Наук. видання. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2006. – 272 с.
2. Мельник О.В. Організаційно-методичні засади формування в учнів 8–9-х класів готовності до вибору напрямку профільного навчання у старшій школі / О. В. Мельник // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання АПН України. – Кіровоград : ТОВ “Імпекс-ЛТД”, 2010. – Вип. 14, кн. 1. – С. 260-271.
3. Морін О.Л. Науково-методичне забезпечення допрофільної підготовки учнів 8–9-х класів / О. Л. Морін // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання АПН України. – Кіровоград : ТОВ “Імпекс-ЛТД”, 2010. – Вип. 14, кн. 1. – С. 298-308.

Т. К. Окушко

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ ПОЗИЦІЇ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ДИТЯЧОГО ОБ'ЄДНАННЯ

Формування світоглядної позиції зростаючої особистості є надзвичайно актуальною для сучасного суспільства. Виступаючи загальним орієнтиром у житті людини і регулятивним чинником її фактичної поведінки, світогляд

відображає розуміння й оцінку найважливіших явищ суспільного життя. Як компонент духовного світу людини, в якому інтегруються інтелектуальні, емоційні, політичні, моральні і вольові можливості індивіда, світогляд: а) функціонує як система переконань, особистісних установок; б) є спонукою до здійснення практично-перетворювальної діяльності людини; в) є засобом узагальненого усвідомленого ціннісного ставлення до навколишнього світу; г) формує життєву позицію людини, власне соціальне “Я”; д) змістова складова світогляду відображає систему ціннісних орієнтацій людини, яка спрямовує її суспільну поведінку, соціальну діяльність, визначає алгоритм реалізації потенційних можливостей людини.

Інноваційний характер науково-дослідної роботи вимагає обґрунтування методологічних підходів, на які спиратиметься наукове дослідження. Узагальнюючи застосування різних науково-дослідницьких підходів в педагогічних дослідженнях, та з урахуванням досліджуваної нами проблеми, нами обрано системний, культурологічний, особистісно орієнтований та діяльнісний методологічні підходи.

Оптимізація (лат. *optimum* – найкраще) процесу формування світоглядної позиції підлітка розуміється нами як розроблення такої методики організації даного процесу, яка дозволить досягти позитивних результатів в формуванні світоглядної позиції підлітків при мінімально достатніх витратах часу і активізації вольових зусиль учасників виховного процесу. Відповідно до означеного, формувальний експеримент наукового дослідження передбачатиме реалізацію наступних педагогічних умов, а саме: створення розвиваючого виховного середовища, пріоритетною метою якого є формування особистості і індивідуальності підлітка; реалізація позитивних суб’єкт-суб’єктних взаємин; впровадження у виховний процес тематичної програми “Підліток і світ: ракурси світосприймання” (орієнтація на становлення когнітивної, ціннісно-сислової, особистісної, життєдіяльної сфери підлітка, розвиток здібностей і важливих якостей особистості, орієнтація на позитивні способи та форми взаємодії у соціумі); здійснення педагогічного, наставницького супроводу даного процесу; використання сучасних педагогічних технологій.

Оскільки, досліджуваний феномен розглядається як інтегральна єдність трьох компонентів: когнітивного (світорозуміння), емоційно-ціннісного (світовідчуття), поведінкового (самовизначення), оптимізація процесу формування світоглядної позиції підлітків у діяльності дитячого об’єднання насамперед передбачає цілеспрямовану діяльність педагога, дорослого-лідера у створенні суб’єкт-суб’єктної взаємодії в організації сумісної діяльності з підлітками, через: педагогічне сприяння формуванню мотивів самовизначення; стимулювання потреб підлітків в особистісному зростанні; стимулювання педагогом процесів самопізнання підлітка і осягнення ним цілісного образу світу (“картини світу”); створення ситуацій ціннісно-сислового вибору для розширення індивідуально-психологічного досвіду щодо оцінки оточуючого світу та самооцінки підлітків; збагачення життєвого простору підлітків індивідуально і соціально значущими видами діяльності, надбання соціального досвіду та опанування різних соціальних ролей тощо; моніторингу та

оцінюванні виховного процесу з формування світоглядної позиції підлітків.

Виходячи з мети і завдань формування світоглядної позиції, оптимізації цього процесу в умовах дитячого об'єднання, пріоритетними для впровадження у виховний процес визначено наступний комплекс форм та методів його організації: цілеспрямоване впровадження у виховний процес знань про сутність світогляду людини та його світоглядної позиції, поведінки людини у соціумі, знань щодо здорового способу життя людини, про якості людини, які сприяють успішній соціалізації у суспільстві, про способи взаємодії людей у суспільстві, важливості інтеріоризації соціального досвіду тощо; впровадження циклу виховних бесід, спрямованих на розвиток особистісних якостей, формування гуманістичних цінностей, моральності вчинків та дій, етики стосунків і ставлень особистості тощо; використання у виховному процесі мотиваційно-виховних методів, спрямованих на формування відповідальності особистості в навчально-практичній діяльності, особистісному житті і житті в суспільстві (самоаналіз, самооцінка, роз'яснення, переконання, самоусвідомлення, рефлексія, турбота тощо); використання методів виховання з метою ефективного впливу на особистість підлітка, а саме переконання, особистого прикладу, вмовляння, роз'яснення, навіювання; методів формування морально доцільної поведінки і діяльності з використанням спеціально створених ситуацій та моральних дилем; соціально-психологічний тренінг з розвитку особистісних якостей, комунікативних здібностей та спілкування, соціабельності особистості; дискусії, круглі столи з обговорення актуальних для учасників проблем, обмін досвідом, навчання вмінням вести діалог, переконувати та аргументувати власну позицію, аналізувати, вислуховувати співбесідника, формулювати запитання тощо; проектування соціального розвитку особистості, реалізація соціальних ролей у різнобічній суспільно-практичній діяльності, що сприяє адаптуванню до різних соціальних умов, розвиває у підлітків соціальну відповідальність, свідому дисципліну та творчу ініціативу, вміння працювати в команді, лідерські якості тощо; реалізація оздоровчих, розважальних, соціокультурних, екологічних, спортивних програм, проєктів реалізації соціальних ініціатив, профілактики негативних звичок тощо; підготовка портфолію дитячих об'єднань і власних досягнень вихованців як результату участі в соціальних проєктах та діяльності; співпраця та взаємодія всіх суб'єктів виховного процесу, створення соціокультурного простору сприяння формуванню світоглядної позиції підлітків.

О. І. Остапенко

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ

Фізичне виховання учнів початкових класів є предметом особливої уваги як у теорії педагогіки, так і в методиці фізичного виховання. Це пов'язано з тим, що саме в молодшому шкільному віці формуються основні фізичні якості людини. Цей вік також цікавий тим, що в цьому віці досить велика потреба дітей у рухах на основі якої можна активізувати в учнів прагнення до фізичного самовдосконалення.